

[26. výroční zasedání Rady EBLIDA a pracovní skupiny NAPLE pro e-knihy](#) [1]

Autor:

- [MATUŠÍK, Zdeněk](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 2](#) [3]

Rubrika:

- [Ze zahraničních knihovnických spolků](#) [4]

Klíčová slova:

- [e-knihy](#) [5], [EBLIDA](#) [6], [NAPLE](#) [7]

Odborná sekce:

- [Komise pro zahraniční styky](#) [8]

Na samém konci letošního května se poněkud zvýšila koncentrace knihovníků v jedné z metropolí Evropské unie Štrasburku. Jako každým rokem se tam totiž (30. května) konalo zasedání vrcholného orgánu [Evropské kanceláře knihovnických, informačních a dokumentačních sdružení](#) [9] (v anglické zkratce EBLIDA), její Rady. Tato setkání jsou příležitostí k ohlédnutí za uplynulým rokem činnosti i stanovení postupu na rok následující či na delší období.

EBLIDA - hlas knihoven, který je v Evropě slyšet

Vůči veřejnosti se EBLIDA prezentuje pod slogany *Hlas knihoven v Evropě* a *Lobbování pro knihovny*. A těžiště její činnosti skutečně spočívá v tom, že pečlivě sleduje, co se ve stěží přehledné změti záležitostí nastolovaných k posouzení a úpravě na půdě Evropské unie dotýká – či ve svých důsledcích se může dotknout – knihoven a následně formuluje, mnohdy v součinnosti s dalšími profesními evropskými organizacemi, jak je třeba v jednotlivých případech postupovat a pro potřebný postup získává podporu v organizacích – svých členech v jednotlivých členských státech Evropské unie. I když se zaměření EBLIDA neomezuje na jednu oblast – věnuje pozornost také obecnějším otázkám působení knihoven v soudobé (zejména informační) společnosti –, klíčovými směrem jsou její aktivity v oblasti autorského práva.

Právě vzhledem k tomu, že v průběhu několika posledních let byly v evropském a globálním rozměru otevřeny otázky autorskoprávního rámce působení knihoven, se zde aktivity EBLIDA ještě zintenzivnily. Jde především o činnosti EBLIDA, jejího ředitele Vincenta Bonnetta, ale také dalších kolegů z pracovní skupiny expertů pro informační právo, kteří se zejména v průběhu dvou posledních let, kdy se projednává návrh obzvláště důležité evropské směrnice o autorském právu na digitálním jednotném trhu, zúčastnili řady setkání s volenými i úředními činiteli EU, aby přispěli k tomu, že předpokládané změny v unijním autorském právu napomohou působení knihoven v digitálním prostředí. Nikoli náhodou je v [materiálu rešeršní služby Evropského parlamentu k tomuto návrhu zmiňováno i stanovisko EBLIDA](#) [10].

Ještě delší je řada jednání o globálním autorskoprávním rámci pro činnost knihoven a dalších institucí kulturního dědictví (což je pojmenování odpovídající dříve používanému výrazu *paměťové instituce*) probíhající na půdě [Světové organizace duševního vlastnictví](#) [11] (v anglické zkratce WIPO). Zde EBLIDA využívá platformu získanou [Mezinárodní organizací knihovnických sdružení a institucí](#) [12] (v anglické zkratce IFLA), akreditovanou u WIPO.

Právě na těchto jednáních se ukazuje význam společného koordinovaného postupu co nejširšího okruhu organizací – EBLIDA, IFLA, LIBER úzce spolupracují na obou těchto fórech, přičemž v poslední době zejména ve WIPO vystupují rovněž organizace archivnické a muzejnické, neboť problematika institucí kulturního dědictví je chápána a řešena společně.

Štrasburské jednání Rady mohlo v ohlednutí za touto klíčovou problematikou vyslovit pozitivní hodnocení. V této souvislosti bylo oceněno několikaleté působení ředitele EBLIDA Vincenta Bonneta, pro kterého ovšem bylo toto zasedání posledním, neboť se cítil povinen následovat výzvu k návratu do státní služby v domovské Francii.

Uvedená personální změna není jedinou, kterou EBLIDA prochází. Jednou za tři roky se na zasedáních Rady rovněž volí řídicí orgán – výkonný výbor a prezident EBLIDA. Letošní zasedání mělo na svém pořadu [takovýto volební bod](#) [13]. Personální složení těchto orgánů se v podstatné míře obměnilo. Prezidentem EBLIDA se po Jukkovi Relanderovi z Finska na další volební období stal Ton van Vlimmeren z Nizozemska, který je ředitelem utrechtské veřejné knihovny (Bibliotheek Utrecht) a který rovněž působil vedle nizozemských knihovnických organizací také v několika špičkových globálně působících nadacích zaměřujících se (též) na knihovny. To ho, jak snad vyplývá z výše uvedeného, velmi dobře kvalifikuje do čela této organizace. Viceprezidentem se stal Stefano Parise z Italského sdružení knihoven, stojící v čele sítě milánských veřejných knihoven.

Při oficiálních jednáních podstatných způsobem padá na váhu reprezentativnost dané organizace: jakou základnu má v členských státech. Na štrasburském jednání bylo přijato významné rozhodnutí – rozšířit rozsah působení EBLIDA teritoriálně za rámec členských států Evropské unie na obvod působení [Rady Evropy](#) [14] (v anglické zkratce CoE), která sdružuje 47 evropských států. Ta je sice obecně známa především díky svému působení na poli lidských práv, ale v rostoucí míře se – nepochybně nikoli mimo uvedený kontext – vyslovuje i k problémům rozvoje soudobé informační společnosti. V návaznosti na zamýšlené rozšíření působnosti EBLIDA se zasedání Rady konalo v sídle Rady Evropy a v úvodu jednání je také pozdravila její zástupkyně generálního tajemníka.

Zasedání pracovní skupiny NAPLE pro e-knihy

Den před zasedání Rady EBLIDA konalo jednání pracovní skupiny NAPLE pro e-knihy. (Fórum národních instancí pro veřejné knihovny v Evropě – [NAPLE Forum](#) [15] – je platformou pro spolupráci entit různého druhu – od úřadu státní správy po knihovní institut jako v Česku –, jež mají ve větším či menším rozsahu koordinační a metodické kompetence ve vztahu k veřejným knihovnám ve svých státech. EBLIDA s NAPLE Fórem dlouhodobě spolupracuje. Souběžná výroční zasedání Rady EBLIDA a Výboru jsou následována konferencí. Té jsem se neúčastnil.) Zasedání pracovní skupiny připravoval a řídil Mikkel Christoffersen z Dánska. Zastoupil jsem na něm Ing. Jiřího Pavlíka. Bylo nadmíru zajímavé, neboť přineslo údaje a informace umožňující srovnání stavu začlenění online elektronických knih – a také online audioknih – do služeb veřejných knihoven. A srovnání vyznělo tak, že v Česku se v tomto ohledu nacházíme v zárodečném stádiu nebo přinejmenším v jeho těsné blízkosti.

Podle údajů prezentovaných na jednání (které ovšem nezahrnovaly např. Spojené království nebo Francii) jsou na evropské špičce těchto služeb země ze severní části Evropy a Německa. Na situaci se zřetelně projevuje intenzita nejen obecného zájmu, ale rovněž ingerence kompetentního ministerstva. V této souvislosti budiž zde uvedeno rovněž ustanovení z koaliční smlouvy CDU-CSU-SPD z letošního února: „Budeme se zasazovat o to, aby byl uživatelům knihoven umožněn při zachování smluvní volnosti ještě lepší přístup k repertoáru e-knih.“

V modelech poskytovatelů e-knih existuje celá řada variací: v různých zemích se v různé míře bere v úvahu faktor novinky (uplatnění závory na určitou dobu), bestselleru, cena výpůjčky je odvozena

z ceny konkrétní knihy nebo také intervalově podle žánru, může být stanovena za jednu výpůjčku nebo jedna licence může platit do určitého počtu výpůjček. Co je bezesporu zajímavé, je to, že v posledních několika letech se v Dánsku prudce rozšířilo e-půjčování audioknih – nejnověji tam poskytovatelé považují e-půjčování e-knih spíše jako doplněk k e-půjčování audioknih. (V Česku největší poskytovatel e-knih pro veřejné knihovny uvažuje, že by letos mohl začít audioknihy nabízet.)

Za všechny další informace si zde pro ilustraci a srovnání uvedme tab. 1, která uvádí velikost repertoáru pro veřejné knihovny a počet e-výpůjček pro uživatele veřejných knihoven na 1 000 obyvatel v jednotlivých zemích (zpravidla v roce 2017):

Tab. 1: Počty e-knih a e-výpůjček v různých zemích

Země	Rozsah repertoáru	Počet e-výpůjček na 1 000 obyvatel	Poznámka
Česko	5 tis. (e-knihy)	4,7 (e-knihy)	repertoár jen e-Reading; výpůjčky – statistika Ministerstva kultury ČR za rok 2016
Dánsko	21 tis. (e-knihy)	191,6 (e-knihy)	-
	7 tis. (audioknihy)	313,6 (audioknihy)	
Finsko	6,4 tis. (e-knihy)	101,4	výpůjčky nerozlišeny
	500 (audioknihy)		
Irsko	13,2 tis. (e-knihy)	46 (e-knihy)	-
	3,8 tis. (audioknihy)	38 (audioknihy)	
Německo	500 tis. (e-knihy)	287	výpůjčky nerozlišeny, také AV
	12,5 tis. (audioknihy)		
Nizozemsko	18 tis. (e-knihy)	190,2 (e-knihy)	-
	700 (audioknihy)	47,5 (audioknihy)	
Slovinsko	2,3 tis. (e-knihy)	25 (e-knihy)	-
Španělsko	13,2 tis. (e-knihy)	10,4 (e-knihy)	koncentrace uživatelů a výpůjček v Madridu a Katalánsku

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2/26-vyrocn-zasedani-rady-ebilda-pracovni>

Odkazy

[1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2/26-vyrocn-zasedani-rady-ebilda-pracovni>

[2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/matusik-zdenek>

[3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2>

- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/ze-zahranicnich-knihovnickych-spolku>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/e-knihy>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/eblida>
- [7] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/naple>
- [8] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/odborne-sekce/komise-pro-zahranicni-styky>
- [9] <http://www.eblida.org/>
- [10] [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BRI\(2016\)593564_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BRI(2016)593564_EN.pdf)
- [11] <http://www.wipo.int/>
- [12] <http://www.ifla.org/>
- [13] <http://www.eblida.org/news/eblida-elections-results-2018-21.html>
- [14] <http://www.coe.int/>
- [15] <http://naple.mcu.es/>